

Veřejnoprávní a komerční média

Metodické náměty na výukové aktivity

1. Východiska

Svět médií se s příchodem online prostoru zásadně změnil. Zatímco dřív šířili informace hlavně novináři, kteří zároveň garantovali jejich kvalitu (mediální domy měly k dispozici kapitál na produkci tištěného obsahu, ať už novin nebo časopisů), dneska může informace šířit každý. Vytvářet online obsah může i běžný uživatel, a v podstatě bez jakéhokoli finančního zázemí. Je pak hodně obtížné rozlišit, které informace jsou pravdivé a které ne, proč a s jakým cílem vznikly a jak si je ověřit. Klíčovou roli hrají v tomhle případě veřejnoprávní média, která mají za cíl garantovat kvalitu a pravdivost informací.

2. Cíle výukových aktivit

Cílem aktivit je uvědomit si úlohu veřejnoprávních médií ve společnosti.

1. Aktivita Veřejnoprávní a komerční
2. Aktivita Vlastnictví komerčních médií
3. Aktivita Názory vs. fakta

Veřejnoprávní a komerční média

Zadání

Přečtěte si následující názvy internetových portálů (deníků, masmédií) a rozhodněte, která jsou veřejnoprávní, a která ne.

lidovky.cz
Zpravodajský server Lidových novin

RESPEKT

iDNES.cz

REFLEX

Česká televize

HALÓ
český levicový deník

PARLAMENTNÍ
LISTY.cz

Novinky.cz

Český rozhlas

TÝDEN

Prima

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

nova

Podle výzkumu agentury Medián polovina studentů středních škol nepozná rozdíl mezi komerčním a zpravodajským sdělením. Často neumí rozlišit, která média jsou veřejnoprávní a kdo vlastní soukromá média. Aktivita se proto zaměřuje na posílení informovanosti žáků o úloze veřejnoprávních médií.

Pedagog žákům poskytne uvedená loga a nechá je rozřadit podle toho, zda jde o média veřejnoprávní nebo komerční. Následuje sada otázek s cílem rozproudit diskusi. Výsledkem by mělo být pochopení rozdílu mezi veřejnoprávními a komerčními médii a to, čím se od sebe liší.

Otázky pedagoga /průvodce

- 1. Dokážete poznat, která média jsou veřejnoprávní (= média veřejné služby) a která ne?
- 2. Co jsou vlastně veřejnoprávní média?

Řešení: Veřejnoprávními médii jsou Český rozhlas, Česká televize a Česká tisková kancelář.

Média veřejné služby musí být nestranná (nejsou závislá na politických stranách apod.), objektivní (zprávy odrážejí realitu, zpravodajství je nestranné, věcné, zprávy vyžadují ověření u dvou nezávislých zdrojů), vyvážené (prostor dostávají nejen majoritní názory, ale i relevantní menšinové) a řídí se etickým kodexem (práce se zdroji, soukromí atd.). Veřejnoprávní média se financují z veřejných peněz (koncesionářských poplatků). Nevznikají za účelem zisku.

Videa k diskusi

- 1. Činnost ČT
<https://www.ceskatelevize.cz/porady/11412378947-90-ct24/218411058130312/video/606467>
- 2. Financování ČT
<https://www.ceskatelevize.cz/porady/11412378947-90-ct24/218411058130312/video/606463>
- 3. Kodex České televize
[Preambule a výklad pojmů – Kodex ČT – Vše o ČT – Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](https://www.ceskatelevize.cz/kodex-ct.pdf)
[kodex-ct.pdf \(ceskatelevize.cz\)](https://www.ceskatelevize.cz/kodex-ct.pdf)

Proč se vlastně veřejnoprávní média financují pomocí koncesionářských poplatků, a ne přímo ze státního rozpočtu?

Pokud by financování veřejnoprávních médií šlo přímo ze státního rozpočtu, podléhala by rozhodování politiků a přestala by být nezávislá. O omezení veřejnoprávních médií někteří politici usilují už léta. Nezávislí žurnalisté totiž často odhalují jejich korupční kauzy (například v pořadu Reportéři ČT a dalších).

Můžou veřejnoprávní média zveřejnit nepravdivé informace?

Ano. I ve veřejnoprávních médiích pracují lidé, kteří se můžou dopouštět chyb. Pokud se to ale stane, musejí chybu uvést na pravou míru a omluvit se za ni.

Můžou veřejnoprávní média vysílat cokoliv, nebo je obsah vysílání nějak regulovaný?

Nesmíjí vysílat obsah, který je diskriminační (např. z pohledu rasy, pohlaví, věku...), pracovat s rozšířenými stereotypy (hloupá blondýna, rom zloděj, muslim terorista) apod. Stejně tak nesmí vysílat obsah apriorně násilný (kromě situací, kde je zobrazení nebo prezentace násilí nezbytné). Mezi 6:00 a 22:00 nesmíjí vysílat ani sexuálně explicitní obsah – (na takový pořad vysílaný mimo časové omezení musejí diváky vždycky upozornit předem).

Česká televize má taky zákaz vysílat pornografii. Na dodržování regulace dohlíží Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (www.rrtv.cz).

Z čeho se komerční média financují?

Především z reklamy, případně provozují placené služby.

Jaké jsou koncesionářské poplatky?

V roce 2024 je to každý měsíc 135 Kč za televizi, 45 Kč za rozhlas.

Poplatek se hradí většinou za celou domácnost, tříčlenná domácnost například platí za televizi 135 Kč měsíčně, pokud televizi nemá, nemusí platit nic (je ale potřeba dodat písemné čestné prohlášení). Povinnost platit koncesionářské poplatky se nevztahuje automaticky na každou osobu, odvíjí se od vlastnictví přijímače.

[Nejčastější otázky a odpovědi k TV poplatkům | Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](#)

[Rozhlasový poplatek | Český rozhlas](#)

Představte si, že byste byli ředitelem komerční televize.

Jaké typy pořadů byste vysílali, abyste vydělali co nejvíc peněz? (Komerční média se orientují převážně

na zábavné pořady, ve zpravodajství často diváky šokují, nejsou vyvážené, objektivní, důležitá je role REKLAMY atd.).

Vlastnictví komerčních médií

Zadání

Veřejnoprávní média vlastní v podstatě stát. Kdo je ale vlastníkem médií komerčních? Zkuste spojit vlastníky s jednotlivými médii.

Vlastníci

Zdeněk Bakala

Daniel Křetínský
& Patrik Tkáč

Karel Pražák

Masmédia (deníky, portály)

Podle organizace Reportéři bez hranic (RSF) se v Česku zlepšuje svoboda tisku (za rok 2024 jsme na 17. pozici). Hodně médií má soukromé majitele, kteří vlastní velké mediální skupiny ovládající trh. K nejznámějším mediálním skupinám patří Czech Media Invest (Czech Media Center), skupina Penta Investments Limited (Angaur, Vltava-Labe-Press), MAFRA, Economia, European Financial Services apod.

Otázky pro žáky

- 1. Společně s žáky vyhodnoťte úvodní úkol.
- 2. Myslíte si, že majitelé můžou ovlivňovat obsah médií, která vlastní? A jak?

Řešení: Ano, můžou.

Např. Babiš nechal kdysi svůj deník Lidovky.cz otisknout nepravdivý článek o syrských sirotcích, aby poškodil svou oponentku – europoslankyni Šojdovou. Premiér Babiš to sám přiznal ([Poslat text organizace Mezinárodní dětský kříž do Lidových novin byla chyba, kaje se Babiš - Echo24.cz](#)), ale popřel, že by do činnosti novin jinak zasahoval.

Jak?

Např. účelově nezveřejní informace o vlastníkově, publikují články zaměřené na oponenty vlastníka, záměrně šíří dezinformace, vydávají inzerci cílenou na oponenty, zveřejňují zmanipulované statistiky, aby ovlivnili veřejné mínění apod.

- 3. Ve výčtu jsme záměrně nezmínili Parlamentní listy. Jsou Parlamentní listy veřejnoprávní médium nebo médium soukromé?

Řešení: Přestože podle názvu bychom mohli vyvozovat, že jde o veřejnoprávní – parlamentní médium – jde ryze o komerční projekt, který vlastní společnost NAŠE MÉDIA a.s.

- 4. Můžou vlastně média zveřejňovat nepravdivé informace?

Řešení: Ano, můžou, ale proti nepravdivým tvrzením se poškozený může bránit – např. u soudu (s výjimkou tzv. hodnotících soudů).

Správná řešení

Zdeněk Bakala

Daniel Křetinský
& Patrik Tkáč

Karel Pražák

Názory vs. fakta

Zadání

Zkuste poznat, které tvrzení je fakt, a které názor.

Názory nepodložené fakty	Fakta
Čokoládová zmrzlina je nejlepší!	Zmrzlina je vyrobená z mléka a cukru.
Zeměkoule je placatá.	Zeměkoule má tvar přibližné koule.

Masmédia v ideálním případě publikují informace, které lze označit za fakta – to znamená, že skutečně odpovídají realitě (nezkreslená, pravdivá informace, kterou lze ověřit). Je hodně důležité umět odlišit fakta od názorů – každý z nás má různé názory, ty se ale nemusejí vždycky zakládat na pravdě. Vedení řady médií si uvědomilo, že místo, orientace na fakta bude daleko jednodušší a míň nákladné zaměřit se na názory a na informace, které daný názor selektivně podporují. Typické médium orientované na prezentaci názorů jsou např. Parlamentní listy.

Existují ale i tzv. hodnotící soudy – subjektivně zbarvená tvrzení, spíš vlastní cítění autora než prokazatelná fakta. Hodnotící soud nelze jakkoli dokazovat, je ale nutné zkoumat, jestli se zakládá na pravdivé informaci, forma jeho prezentace je přiměřená a jestli je zásah do osobnostních práv nevyhnutelným průvodním jevem výkonu kritiky, tzn., jestli náhodou primárním cílem tvrzení není hanobení a zneuctění člověka nebo skupiny lidí.

Aktualizace 9. 8. 2024

